
Schiermonnikoog, 11 januari 2023

Onderwerp: Rapport RKC onderzoek Toezicht en Handhaving

Aan de Gemeenteraad,

In opdracht van de rekenkamercommissie de Waddeneilanden heeft onderzoeksbureau Pro Facto in 2021 onderzoek uitgevoerd voor de vijf Waddeneilanden naar toezicht en handhaving op het gebied van openbare orde en veiligheid in relatie tot piekdruk door toeristen.

De centrale onderzoeksvraag voor het onderzoek luidde als volgt:

Wat is het beleid in de vijf Waddengemeenten als het gaat om toezicht en handhaving (bij piekdruk) in het veiligheidsdomein, hoe vindt toezicht en handhaving in de praktijk plaats en wat zijn eventuele knelpunten en aanbevelingen?

Eindrapport:

Per gemeente is een beknopt rapport opgesteld met daarin in de eerste plaats de kern van het toezichts- en handavingsbeleid plus de opvallende zaken. Aan de hand van beantwoording van deelvragen zijn conclusies en aanbevelingen opgesteld.

Ook worden de overeenkomsten en verschillen tussen de vijf eilanden beschreven in een identiek hoofdstuk in alle vijf rapporten.

De eindrapportage is per gemeente voorgelegd aan het college voor een bestuurlijke reactie, welke is toegevoegd aan de rapporten.

Hoewel het onderzoek uitbesteed is aan- en uitgevoerd door ProFacto is de rekenkamercommissie Waddeneilanden eindverantwoordelijk voor het opgeleverde onderzoeksrapport met de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen.

De rekenkamercommissie heeft het rapport afgerond met een nawoord. Op 29 november jl. hebben de heren Boneschansker en van Dijk van de gezamenlijke RKC de Waddeneilanden het onderzoeksrapport Toezicht en handhaving op de gemeente Schiermonnikoog gepresenteerd aan de gemeenteraad en is hierover van gedachten gewisseld.

Wat betreft de situatie gemeente Schiermonnikoog worden als belangrijkste conclusies van het onderzoek aangemerkt:

1. Door het ontbreken van uitvoeringsprogramma's en een jaarlijkse evaluatie van het beleid is de beleidscyclus onvolledig, terwijl dit is voorschreven in het Besluit Omgevingsrecht.
2. Het Preventie- en handavingsplan alcohol De Friese Waddeneilanden 2018-2021 is niet meer actueel.
3. Op gebied van openbare orde, veiligheid en gebruik openbare ruimte is het toezicht nihil. De toezichthouders van de gemeenten houden zich vooral bezig met bouwtoezicht en het omgevingsrecht.
4. Er is weinig capaciteit beschikbaar voor toezicht en (juridische) handhaving.
5. De gemeente heeft geen eigen boa's en de politie beperkt zich tot haar kerntaken. Toezichtstaken op het gebied van parkeren en horeca blijven daardoor liggen.
6. Een boa van Natuurmonumenten is door het college van B&W van de gemeente benoemd als boa. In de praktijk wordt daar geen gebruik van gemaakt en zijn er ook geen (financiële) afspraken hierover gemaakt.
7. Het projectmatige toezicht op het oneigenlijk gebruik van woningen staat nog in de kinderschoenen.

Benchmark:

Het rapport gaat over toezicht en handhaving op het gebied van openbare orde en veiligheid in relatie tot piekdruk in de gemeente Schiermonnikoog. Op alle vijf de Waddeneilanden is eenzelfde onderzoek uitgevoerd, met gelijke vraagstelling en onderzoeksmethode. Ook de onderzoeksbevindingen zijn met elkaar vergeleken. Overeenkomsten en verschillen tussen de eilanden zijn daarbij in beeld gebracht. Inzicht hierin maakt het mogelijk om van elkaars aanpak te leren.

Samengevat zijn de belangrijkste overeenkomsten tussen de vijf gemeenten:

- Het toeristenseizoen met bijbehorende overlast wordt steeds langer.
- De coronamaatregelen hebben gezorgd voor een ander publiek.
- De aanpak van recreatieve bewoning (verhuur) van woonhuizen heeft prioriteit.
- De waan van de dag is leidend voor de toezichthouders en handhavers.
- De politie beperkt zich tot de kerntaken en voert niet of nauwelijks meer gemeentelijke taken uit (zoals met betrekking tot parkeren en APV).
- In alle gemeenten wordt onderbezetting ervaren op toezicht en/of (juridische) handhaving. Dat maakt doorpakken lastig.
- Er is geen sprake van actieve generieke voorlichting over regelgeving, bijvoorbeeld met betrekking tot recreatieve bewoning (verhuur) van woonhuizen.

De belangrijkste verschillen zijn:

- De openbare-ordeproblematiek verschilt.
- Sommige gemeenten hebben eigen boa's, andere niet.
- De kwaliteit van de beleidscyclus varieert. Helemaal volledig is hij in geen van de gemeenten, maar er zijn gradaties in de onvolledigheid.
- Alleen op Terschelling is de aanpak van recreatief gebruik (verhuur) van woningen als effectief aan te merken: er vindt niet alleen toezicht plaats maar ook juridische handhaving als sluitstuk.
- De onderlinge afstemming tussen toezichthouders onderling en met de politie.

Aanbevelingen specifiek voor Schiermonnikoog:

1. Stel jaarlijks een uitvoeringsprogramma op met daarin concrete, meetbare doelen en – vooral vanwege de beschikbare capaciteit – een beperkt aantal (bijvoorbeeld twee of drie) prioriteiten. Daarmee wordt een volledige beleidscyclus gerealiseerd.
2. Stel een preventie- en handavingsplan op voor alcohol- en drugsgebruik onder jongeren en evalueer het plan 2018-2021 (en benut de evaluatie voor het nieuwe plan).
3. Intensiveer het toezicht op het gebied van openbare orde, veiligheid en gebruik openbare ruimte.
4. Baseer de inzet en werkzaamheden van de toezichthouders op prioriteiten en laat daarmee de waan van de dag minder leidend zijn.
5. Onderzoek en benut de (financiële) mogelijkheden om de boa van Natuurmonumenten in te zetten voor gemeentelijke toezichts- en handhavingstaken.

Aanbevelingen voor gezamenlijkheid:

1. Het gezamenlijk ontwikkelen van een format voor de verschillende onderdelen van de beleidscyclus (zoals het beleidsplan, het uitvoeringsplan en het jaarverslag), dat per gemeente wordt ingevuld. Nu hanteert elke gemeente een eigen vorm, waarbij in feite steeds opnieuw het wiel wordt uitgevonden.
2. Betrek de gemeenteraad in het bepalen van de prioriteiten, en informeer de raad jaarlijks over de uitvoering en de realisatie van de doelen.
3. Het gezamenlijk ontwikkelen van een preventie- en handavingsplan alcohol- en drugsgebruik onder jongeren en het benutten van de evaluaties voor een nieuw plan.
4. Het gezamenlijk projectmatig plannen en inrichten van toezicht op het oneigenlijk gebruik van woningen, waarbij Terschelling als voorbeeld kan dienen.
5. Het verkennen van het ontwikkelen van gerichte voorlichting, waarbij Terschelling als voorbeeld kan dienen.

6. Investeer in samenwerking. Op Vlieland heeft de werkgroep handhaving (1x per maand bijeen) de samenwerking met de politie geïntensiveerd.
7. Voor juridische handhaving is in meerdere Waddengemeenten onvoldoende capaciteit beschikbaar. Anders dan bij de toezichts- en handhavingswerkzaamheden in de dagelijkse praktijk hoeft de juridische handhaving niet op elk van de eilanden zelf plaats te vinden. Overwogen kan worden gezamenlijk (door alle of een deel van de eilanden) juridische handhavers aan te stellen die voor meerdere gemeenten werkzaamheden verrichten.

Het college van burgemeester en wethouders van Schiermonnikoog heeft een bestuurlijke reactie gegeven op het rapport dan wel op de conclusies en aanbevelingen. B&W geven aan het in het algemeen goed te vinden dat op dit specifieke gebied het toezicht- en handhavingbeleid en de uitvoering ervan is onderzocht, zodat duidelijk wordt wat er goed gaat en wat er beter kan.

Op basis van de aanbevelingen is door B&W een aantal acties benoemd die wordt / is ingezet, zoals:

- In 2023 bezig met een uitvoeringsprogramma “Gelijke monniken, gelijke kappen”, er komt een kadernota waarin prioritering wordt meegenomen. Er wordt integraal veiligheidsbeleid opgesteld met een uitvoeringsprogramma.
- Actualiseren en vaststellen preventie- en handavingsplan op voor alcohol- en drugsgebruik onder jongeren;
- De raad meer en beter te informeren door middel van een uitvoeringsprogramma en een jaarverslag.
- Aandacht besteden aan hoe de regels naar betrokkenen goed en duidelijk kunnen worden gecommuniceerd;
- Samenwerking intensiveren, waarbij aangetekend dat het college goede voorbeelden ziet bij enkele andere eilanden, maar ook enkele bezwaren heeft bij het meer gezamenlijk optrekken met de andere eilandgemeenten.

Het seniorenconvent stelt de raad voor te besluiten:

- . De in het rapport “Toezicht en Handhaving in de gemeente Schiermonnikoog” genoemde aanbevelingen 1 t/m 5 specifiek voor Schiermonnikoog over te nemen:
 - 1) Stel jaarlijks een uitvoeringsprogramma op met daarin concrete, meetbare doelen en – vooral, vanwege de beschikbare capaciteit – een beperkt aantal (bijvoorbeeld twee of drie) prioriteiten. Daarmee wordt een volledige beleidscyclus gerealiseerd.
 - 2) Stel een preventie- en handavingsplan op voor alcohol- en drugsgebruik onder jongeren en evalueer het plan 2018-2021 (en benut de evaluatie voor het nieuwe plan).
 - 3) Intensiveer het toezicht op het gebied van openbare orde, veiligheid en gebruik openbare ruimte.
 - 4) Baseer de inzet en werkzaamheden van de toezichthouders op prioriteiten en laat daarmee de waan van de dag minder leidend zijn.
 - 5) Onderzoek en benut de (financiële) mogelijkheden om de boa van Natuurmonumenten in te zetten voor gemeentelijke toezichts- en handhavingstaken.
- 2. Toezicht en handhaving op oneigenlijk (recreatief) gebruik van woningen voor permanent gebruik aan te merken als prioriteit en verder in te richten.
- 3. Het college opdracht te geven de aanbevelingen voor gezamenlijkheid met de andere Waddeneilanden te bespreken en zoveel mogelijk samen op te trekken.
- 4. Uitvoering van de aanbevelingen over te dragen aan het college met de afspraak om de gemeenteraad vóór 1 oktober 2023 te informeren over de stand van zaken.

Namens het seniorenconvent van de gemeente Schiermonnikoog,

De griffier

De voorzitter

T. Toren

I. van Gent